

Antik davr manbalarida Makedoniyalik Aleksandr davlati

Qurbanazarova Sefogul Alisher qizi

Luqmonova Hilola O'tkir qizi

Shahrisabz davlat pedagogika insitituti ijtimoiy

fanlar fakulteti tarix yo'nalishi talabalari

sefogulqurbonnazarova@gmail.com

utkirrayimqulov67@gmail.com

Abstract: This article analyzes the life, activities, and historical significance of Alexander the Great. Information is provided about his military campaigns, management style, and contribution to human culture.

Key words: Alexander the Great, military campaigns, history, culture, strategy, influence, Greek state.

Annotatsiya: Mazkur maqolada Makedoniyalik Aleksandrning hayoti, faoliyati va tarixiy ahamiyati tahlil qilinadi va uning harbiy yurishlari, boshqaruv uslubi va insoniyat madaniyatiga qo'shgan hissasi haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Makedoniyalik Aleksandr, harbiy yurishlar, tarix, madaniyat, strategiya, ta'sir, yunon davlati.

Аннотация: В данной статье рассматриваются жизнь, деятельность и историческое значение Александра Македонского. Приводятся сведения о его военных походах, стиле управления и вкладе в человеческую культуру.

Ключевые слова: Александр Македонский, военные походы, история, культура, стратегия, влияние, греческое государство.

Kirish. Makedoniyalik Aleksandr: Buyuk sarkarda va davlat arbobi Makedoniyalik Aleksandr, shuningdek, Aleksandr Buyuk nomi bilan tanilgan, tarixdagi eng buyuk sarkardalardan biri sifatida tan olingan. U eramizdan avvalgi 356-yilda Makedoniyaning Pella shahrida dunyoga kelgan va 20 yoshida taxtga o'tirgan. Aleksandr o'zining qisqa, ammo ulkan harbiy yurishlari davomida Yevropa, Osiyo va Afrikani qamrab olgan ulkan imperiyani barpo etishga muvaffaq bo'lgan.

Mazkur maqolada Makedoniyalik Aleksandrning hayoti, harbiy yurishlari va uning tarixiy ahamiyati haqida so'z yuritamiz. Uning shaxsiy fazilatlari, strategik mahorati va sivilizatsiyalar o'rtasidagi madaniy almashinuvga qo'shgan hissasi keng ko'lamli tahlil etiladi.

Makedoniyalik Aleksandr, yoki Aleksandr Makedonskiy, antik davrning eng mashhur va ta'sirli shaxslaridan biri hisoblanadi. Uning davlati va harbiy yurishlari haqida ko'plab manbalar mavjud bo'lib, bu manbalar orqali biz uning hayoti va faoliyati haqida ko'plab ma'lumotlarga ega bo'lamiz.

Aleksandr Makedonskiy eramizdan avvalgi 356-yilda Makedoniyaning Pella shahrida tug'ilgan. Uning otasi Filipp II Makedoniya podshosi bo'lib, Aleksandr yoshligidan harbiy va siyosiy bilimlarni o'rganishga katta e'tibor bergan. Uning o'qituvchilari orasida mashhur faylasuf Aristotel ham bo'lgan.

Aleksandrning harbiy yurishlari eramizdan avvalgi 334-yilda boshlanadi. U o'zining birinchi yurishini Fors imperiyasiga qarshi boshlaydi va Granik daryosi bo'yida birinchi jangini o'tkazadi. Bu jangda Aleksandrning qo'shinlari Fors qo'shinlarini mag'lubiyatga uchratadi va bu uning keyingi yurishlari uchun katta turtki bo'ladi.

Aleksandrning eng mashhur janglaridan biri Gaugamela jangidir. Bu jang eramizdan avvalgi 331-yilda bo'lib o'tgan va unda Aleksandrning qo'shinlari Fors imperatori Doro III qo'shinlarini mag'lubiyatga uchratgan. Bu jangdan so'ng Aleksandr Fors imperiyasining katta qismini o'z nazoratiga oladi.

Aleksandrning harbiy yurishlari nafaqat Fors imperiyasi bilan cheklanib qolmaydi. U Hindistonning shimoliy hududlariga ham yurishlar qiladi va bu yerda ham ko'plab janglarda g'alaba qozonadi. Uning qo'shinlari Hind daryosini kesib o'tib, bu yerda mahalliy hukmdor Porus bilan jang qiladi. Bu jangda ham Aleksandrning qo'shinlari g'alaba qozonadi, ammo bu jang Aleksandrning Hindistonga bo'lgan yurishlarining oxiri bo'ladi.

Aleksandrning harbiy yurishlari nafaqat janglar bilan, balki madaniy almashinuvlar bilan ham ajralib turadi. U o'z yurishlari davomida ko'plab shaharlar va qal'alar qurdiradi, bu shaharlar orqali turli madaniyatlar va g'oyalar almashiladi. Aleksandrning davlati Sharq va G'arb tamaddunlari tutashgan hududda joylashgan bo'lib, bu hududda yunon, fors, hind va mahalliy madaniyatlarning sintezi yuzaga keladi.

Aleksandrning o'limi eramizdan avvalgi 323-yilda Babilon shahrida sodir bo'ladi. Uning o'limidan so'ng uning davlati bir necha qismlarga bo'linadi va bu qismlar orasida ko'plab urushlar yuzaga keladi. Ammo Aleksandrning ta'siri va merosi uzoq vaqt davomida saqlanib qoladi va uning harbiy yurishlari va madaniy almashinuvlari antik davrning eng muhim voqealaridan biri hisoblanadi.

Aleksandr Makedonskiyning hayoti va faoliyati haqida ko'plab manbalar mavjud bo'lib, bu manbalar orqali biz uning davlati va harbiy yurishlari haqida ko'plab ma'lumotlarga ega bo'lamiz. Uning harbiy yurishlari va madaniy almashinuvlari nafaqat antik davrda, balki keyingi davrlarda ham katta ta'sir ko'rsatgan. Aleksandrning davlati va uning ta'siri haqida ko'plab tadqiqotlar va asarlar yozilgan bo'lib, bu asarlar orqali biz uning hayoti va faoliyati haqida yanada ko'proq ma'lumotlarga ega bo'lamiz.

Antik davr manbalarida Makedoniyalik Aleksandr haqida ko'plab fikrlar va tasvirlar mavjud. Bu manbalar orqali biz uning hayoti, harbiy yurishlari va davlat boshqaruvi haqida

ko'plab ma'lumotlarga ega bo'lamiz. Quyida ba'zi asosiy manbalar va ulardagi fikrlar keltirilgan:

1. Arrian: Arrian (Flavius Arrianus) eramizning II asrida yashagan yunon tarixchisi bo'lib, uning "Anabasis Alexandri" asari Aleksandrning harbiy yurishlari haqida eng ishonchli manbalardan biri hisoblanadi. Arrian o'z asarida Aleksandrning harbiy strategiyasi, janglari va qo'shinlari haqida batafsil ma'lumot beradi.
2. Plutarx: Plutarx (Plutarchus) eramizning I-II asrlarida yashagan yunon tarixchisi va faylasufi bo'lib, uning "Parallel Lives" asarida Aleksandrning hayoti va faoliyati haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan. Plutarx Aleksandrning shaxsiyati, uning fazilatlari va kamchiliklari haqida ham yozadi.
3. Diodor: Diodor (Diodorus Siculus) eramizdan avvalgi I asrda yashagan yunon tarixchisi bo'lib, uning "Bibliotheca historica" asarida Aleksandrning harbiy yurishlari va davlat boshqaruvi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Diodor Aleksandrning harbiy yurishlari va janglari haqida batafsil yozadi.
4. Kurt: Kurt (Quintus Curtius Rufus) eramizning I asrida yashagan rim tarixchisi bo'lib, uning "Historiae Alexandri Magni" asarida Aleksandrning hayoti va harbiy yurishlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Kurt Aleksandrning shaxsiyati va uning harbiy strategiyasi haqida batafsil yozadi.

Bu manbalar orqali biz Makedoniyalik Aleksandrning hayoti, harbiy yurishlari va davlat boshqaruvi haqida ko'plab ma'lumotlarga ega bo'lamiz.

Xulosa

Makedoniyalik Aleksandr qisqa, ammo mazmunli hayoti davomida dunyo tarixiga o'chmas iz qoldirdi. Uning harbiy mahorati va strategik fikrlashi nafaqat antik dunyoda, balki keyingi avlodlar uchun ham ulkan dars bo'ldi. U yaratgan imperiya qisqa muddat yashagan bo'lsa-da, uning madaniy va siyosiy merosi ming yillar davomida ahamiyatini saqlab qoldi.

Aleksandrning shaxsiy fazilatlarini va faoliyati bugungi kunda ham ko‘plab tarixchilar va tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilib kelmoqda. U haqidagi hikoyalar insoniyat tarixidagi eng buyuk yutuqlar va jasorat namunalaridan biri sifatida baholanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Arrian. Aleksandrning harbiy yurishlari. Penguin Classics, 1971.
2. Plutarx. Aleksandr hayoti. Loeb Klassik kutubxonasi, 1919.
3. Bosvort, A.B. Zabt va imperiya: Aleksandrning hukmronlik davri. Kembrij Universiteti Nashriyoti, 1988.
4. Grin, Piter. Makedoniyalik Aleksandr, miloddan avvalgi 356-323: Tarixiy biografiya. Kaliforniya Universiteti Nashriyoti, 1991.
5. Begaliyev, N. X. (2023). THE PROBLEM OF TERMINOLGY IN ETHNOLOGY IN ETHNOLOGICAL RESEARCH. *Oriental Journal of Social Sciences*, 69-72.
6. Begaliyev, N., & Nosirova, K. S. (2024). BOBUR VA BOBURIYLAR DAVRIDA ME’MORCHILIK SOHASINING YUKSALISHI. *Science and innovation*, 3(Special Issue 3), 538-546.
7. Бегалиев, Н. (2024). БУХОРО–ҚАРШИ САВДО ЙЎЛИДА ЖОЙЛАШГАН САРДОБАЛАР. *Science and innovation*, 3(Special Issue 3), 141-144.
8. Begaliyev, N., Xumoyun, A., & Shahlo, S. (2024). RTA OSIYO GIDROTEXNIKA INSHOOTLAR TARIXI SARDOBA VA KORIZLAR MISOLIDA. *UNIVERSAL JOURNAL OF LAW, FINANCE AND APPLIED SCIENCES*, 2(9), 57-62.
9. Nurbek, B., & Ruxshona, A. (2023). AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA XITOIY BILAN DIPLOMATIK MUNOSABATLAR. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 11(10), 25-29.
10. Begaliyev, N., & Qizi, M. R. S. (2024). AMIR TEMUR DAVRIDA TANGA PUL MUNOSABATLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 35(1), 204-207.

11. Normamatova, M. (2024). AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA BUYUK IPAK YO 'LIDAGI DAVLATLARARO ALOQALAR. *Science and innovation*, 3(Special Issue 3), 180-184.
12. Begaliev, N. (2024). THE HISTORY OF THE SARDOBAS: ON THE EXAMPLE OF THE BUKHARA KHANATE. *TAMADDUN NURI JURNALI*, 11(62), 268-270.
13. Baratov, K. (2024). SOME CONSIDERATIONS WITHIN THE CLASSIFICATION OF SOURCES ON THE HISTORY OF NAXHAB. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 11(03).
14. Azamova S. EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI //Talqin va tadqiqotlar. – 2024. – T. 1. – №. 1.
15. Azamova S. UMUMTA'LIM MAKTAB O 'QUVCHILARIDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING USUL VA VOSITALARI //Interpretation and researches. – 2024.
16. Azamova S. A. PROBLEMS OF FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL GLOBALIZATION //BEST JOURNAL OF INNOVATION IN SCIENCE, RESEARCH AND DEVELOPMENT. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 743-749.